

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова

Факультет психології та соціальної роботи
кафедра соціальної допомоги та практичної психології

Д и п л о м н а р о б о т а

на здобуття ступеня вищої освіти «магістр»

на тему: Взаємозв'язок нарцисичної регуляції Self-системи людини з його
суб'єктивним відчуттям самотності.

Interrelation of narcissistic regulation of the human Self-system with his
subjective feeling of loneliness

Виконав: студент заочної форми навчання
спеціальність 053 Психологія

Ісаєнко Ігор Олександрович

Керівник : д. психол. н., професор, Кіреєва З. О.

підпис

Рецензент: к. психол. н., доцент кафедри психології і
соціальної роботи, декан «Гуманітарного факультету»
ОНПУ Колот С.О.

Рекомендовано до захисту:
Протокол засідання кафедри
№ 4 від 26.11.2020 р.
Завідувач кафедри
Кіреєва З. О.
(підпис)

Захищено на засіданні ЕК № _
протокол № _ від ____ 202__ р.
Оцінка ____/____/____
(за національною шкалою, шкалою
ECTS, бали)
Голова ДЕК
д. біол. н., проф. Псядло Е.М.
(підпис)

ЗМІСТ	
ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ПРОБЛЕМА САМОТНОСТІ В ПСИХОЛОГІЇ, ЇЇ ЗВ'ЯЗОК З ПРОЯВАМИ НАРЦИСИЗМУ І ОСОБЛИВОСТЯМИ SELF- СИСТЕМА.....	5
1.1 Self-система: визначення і погляди	5
1.2. Загальні поняття про нарцисизм	10
1.3 Проблема самотності, як феномен.....	17
Висновки до 1 розділу	21
РОЗДІЛ 2.МЕТОДИКИ ДОСЛІДЖЕННЯ.....	22
2.1 Методики використані для визначення взаємозв'язку нарцисичної регуляції Self-системи людини з його суб'єктивним відчуттям самотності.....	22
Висновки до 2 розділу	46
РОЗДІЛ 3. ЕМПІРИЧНЕ ВИВЧЕННЯ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКУ НАРЦИСИЧНОЇ РЕГУЛЯЦІЇ SELF-СИСТЕМИ ЛЮДИНИ З ЙОГО СУБ'ЄКТИВНИМ ВІДЧУТТЯМ САМОТНОСТІ.....	47
3.1 Результати описової статистики і обговорення.....	47
3.2 Узагальнення результатів згідно методам математичної статистики...68	
Висновки до 3 розділу	79
ВИСНОВКИ	80
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	82
ДОДАТКИ	88

Вступ

Нарцисизм як стиль поведінки людини став зустрічатися суспільстві все частіше і частіше. Загальна тенденція прагнення до успіху, спроможності, стало віддаляти особистість від своєї суті істинної самості. Велику роль в цих тендегціях, звичайно, грають нові інтернет-технології, маркетинг і сучасні доміанти поведінки, укорінені в суспільстві. Вибір особистості починає схилятися ні до «свого», а до «кращого» визнаному і трендовому. Майже кожна сучасна людина є справжнім королем свого окремого королівства. Такі тенденції - це сприятливий фон для розвитку нарцисичних якостей, і стає, очевидно, що для суспільства це стало нормою. Чи можна вважати нарцисизм патологією, це одне зі спірних питань. Можливо, таким питанням теж задавалася Американська психіатрична асоціація і в 2010 виключила нарцисичний розлад особистості з п'ятої редакції Діагностичного і статистичного посібника з психічних розладів (DSM-5) [42].

Представниками сучасних поглядів на нарцисизм є Х.Кохут, Ф.Кернберг і Т.Мілон. Предметом їх пильного вивчення є генезіс нарцисизму, а предметом дискусії розвиток нарцисичної патології. Нарцисизм проявляється у егоцентризмі, завищені очікування від оточуючих, самовпевненості, вразливість та соціальному уникненні. Прийнято вважати вважають, що зародження нарцисичних рис відбувається ще в дитинстві.

Self-система - це уявлення людини про себе, про свої якості і про те, як людина інтегрується в суспільство. Особистість, яка робить нарцисичний неусвідомлений вибір, віддаляється від себе і прирікає себе на самотність.

На мій погляд, пошук зв'язку між нарцисичною регуляцією Self-системи людини і рівнем суб'єктивного відчуття самотності в сучасному світі є актуальним.

Об'єктом дослідження виступив феномен нарцисизму.

Предмет дослідження - взаємозв'язок нарцисичної регуляції Self-системи людини з його суб'єктивним відчуттям самотності.

Метою роботи є теоретичний аналіз і емпіричне вивчення взаємозв'язку нарцисичної регуляції Self-системи людини з рівнем суб'єктивного відчуття самотності.

Завдання даної роботи:

1. Проаналізувати феномени самотності, нарцисизму та Self-системи
2. Емпірично встановити рівні самотності та дослідити особливості Self-системи людини.
3. Вивчити взаємозв'язок нарцисичної регуляції Self-системи людини з його суб'єктивним відчуттям самотності

Методи дослідження: *теоретичні* (аналіз, синтез, порівняння, абстрагування, узагальнення, систематизація наукової літератури щодо вивчення особистісної зрілості); *емпіричні*: Індекс функціонування Self-системи (на основі тесту оцінки нарцисизму) Залуцька Н.М., Вукс А.Я., Вид В.Д.; методика діагностики рівня суб'єктивного відчуття самотності Д. Рассела і М. Фергюсона; *математичної статистики*: описова статистика, кореляційний аналіз, факторний аналіз, U- критерій Мана-Вітні

Репрезентативну вибірку склало 46 осіб

Практична значущість дослідження. Результати дослідження можуть застосовуватися психологами в роботі з особами, що відчувають самотність, мають прояви нарцисизму, а також для викладання курсів та спецкурсів з психології розвитку, диференціальної і клінічної психології та психології особистості. Виявлення зв'язку поведінкових патернів з нарцисизмом та самотністю, допоможе розробити інструментарій для психотерапії, що дозволить мінімізувати негативні впливи цих психічних явищ.

Структура роботи. Робота складається з вступу, трьох розділів, висновків, списку з використаних джерел. В роботі 22 малюнка, 3 таблиці.

ВИСНОВКИ

Поняття "нарцисизм" в сучасних умовах має суспільний характер. Під його значенням мають на увазі себелюбство, егоїзм, хворобливе прагнення до успішності і визнання. Опора на свою індивідуальність сьогодні в суспільстві є трендом. Маска індивідуаліста часто зриває нарцисизм. На жаль, соціальна влаштованість не завжди може захистити від самотності. Втрата себе, в гонці за уявним благополуччям - актуальна проблема для вивчення психологією.

В рамках дипломної роботи був проведений теоретичний аналіз з проблем самотності, нарцисизму і Self-системи. Визначено, що самотність - це брак уваги, відсутність єднання з іншими людьми і дефіцит визнання, а також віддаленість від своєї сутності і порушення комунікації. Під нарцисизмом прийнято розуміти: егоцентризм, завищені очікування від оточуючих, самовпевненість, але також вразливість і уникнення контактів. Нарцисизм має кілька типів. Перший тип ранима і тихий, другий - самовпевнений. Self-система - це динамічна система уявлень людини про саму себе, в неї входить фізичні, інтелектуальні та інші якості, а так само самооцінка, і сприйняття впливу зовнішніх факторів.

Емпірично було встановлено середній рівень суб'єктивного самотності у більшості випробовуваних. Статистичних розбіжностей між жінками та чоловіками не встановлено. Особливістю Self-системи даної вибірки можна відзначити групу шкал: «Дереалізація / Деперсоналізація», «Базисний потенціал надії», «Незначне Self», «Знецінення об'єкта», «Ідеал цінностей». Ці шкали мають незмінно схожі показники у випробовуваних не залежно від ефективності Self-системи і рівня нарцисизму. Шкала «безсилля Self», «Архаїчне уникнення», «Нарцисична вигода від хвороби», «Втрата контролю емоцій», показали найбільше зв'язків прямих та зворотних. Такі показники я пов'язую з проявою різних видами нарцисизму.

Що стосовно гендерної ознаки в нарцисичної регуляції, то він показав, що є відмінності в роботі Self-системи у чоловіків і жінок. Чоловіки соціально ізолюються, а жінки навпаки намагаються не уникати соціальних контактів.

Проведено емпіричне вивчення взаємозв'язку нарцисичної регуляції Self-системи людини з його суб'єктивним відчуттям самотності. За підсумком цих досліджень, поки ми не можемо стверджувати, що самотність має зв'язок з нарцисичною регуляцією Self-системи.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Альманах психологічних тестів /Ред.-сост. Р.Р. Римський, С.А. Римська. - М.: КСП, 1996. - 400 с.
2. Асєєв В.Г. Мотивація поведінки і формування особистості. - М., 1976.
3. Аутоеротизм. Букап: веб-сайт. URL: https://bookap.info/book/freyd_psihologiya_seksualnosti/gl13.shtm(дата звернення: 06.12.2020)
4. Бек А., Фрімен А. Когнітивна психотерапія розладів особистості. СПб.: Питер, 2002.
5. Бернс Р. Розвиток Я-концепції і виховання. Москва, «Прогрес», 1986.
6. Бобнева М.І. Соціальні норми і регуляція поведінки. - М., 1978.
7. Бодалев А.А. Формування поняття оо іншу людину як особистості. - Л.: ЛДУ, 1970.
8. Божович Л.І. Етапи формування особистості в онтогенезі / Психологія особистості. Тести. - М.: МГУ 1983.
9. Бороздіна Л.В. Дослідження рівня притязаній.- м., 1986.
- 10.Видавництво Прогрес: 1996 г. першого видання 1968 року - с.344
- 11.Вікова і педагогічна психологія / За ред. М.В. Гамезо. - М.: Просвещение, 1980. - 256 с.
- 12.Гештальт-терапія - терапія контакту. Б17: веб-сайт. URL: <https://www.b17.ru/article/4564/> (дата звернення: 06.12.2020)
- 13.Гінгер С., Гінгер А. Гештальт - терапія контакту / пер. з фр. Е. В. Просветіной. - СПб.: Спеціальна Література, 1999. - 287 с.
- 14.Гласс Дж., Стенлі Дж. Статистичні методи в педагогіці і психології. - М., 1976. - 494 с.
- 15.Джідарьян І.А. Про місце потреб, емоцій і почуттів у мотивації особистості // Теоретичні проблеми психології особистості. - М., 1974.
- 16.Добровіч А.Б. Вихователю про виховання і психогигієне спілкування. - М., 1987.
- 17.Додонов Б.І. Емоції як цінність. - М., 1978.
- 18.Дьяченко М.І., Кандибовіч Л.А. Короткий психологічний словник. - Мінськ: Хелтон, 1998. -399 с.
- 19.Ерік Еріксон «Характеристики Ідентичність: юність і криза»
- 20.Загальна психодіагностика / А.А. Бодалев, В.В. Столін та ін. - М.: МГУ, 1987. - 304 с.

- 21.Залуцька Н.М., Вукс А.Я., Вид В.Д. Індекс функціонування Self- системи (на основі тесту оцінки нарцисизму) - СПб .: НІПНІ ім. В.М. Бехтерева, 2003. - 47 с.
- 22.Зимова І.А. Педагогічне спілкування як рішення комунікативних завдань // Психолого-педагогічні проблеми взаємодії вчителя та учнів / Под ред. А.А. Бодалева, В.Я. Ляудіс. - М., 10
- 23.Істинне і хибне Я. Б17: веб-сайт. URL: <https://www.b17.ru/blog/58125/> (дата звернення: 06.12.2020)
- 24.Кабанов М. М., Незнанів Н. Г. Нариси динамічної психіатрії. Транскультурного дослідження. СПб .: Інститут ім. В. М. Бехтерева, 2003.
- 25.Ковальов А.Г. Психологія особистості. - М .: Просвещение, 1970. - 387 с.
- 26.Коломінський Я.Л. Психологія взаємин у малих групах. - Мінськ, 1976.
- 27.Кон І.С. Багатолике самотність // Знання-сила. - 1986. - №12. - с. 40-42.
- 28.Кон І.С. Відкриття «Я». -М .: Политиздат, 1978.
- 29.Кон І.С. Психологія старшокласника. -М .: Просвещение, 1980.
- 30.Кон І.С., Фельдштейн Д.І. Отрочтво як етап життя і деякі психолого-педагогічні характеристики перехідного віку // Хрестоматія з психології / За ред. А.В. Петровського. - М .: Просвещение, 1987.
- 31.Короленко Ц. П., Дмитрієва Н. В. Особистісні та дисоціативні розлади: розширення меж діагностики і терапії. Монографія. Новосибірськ. Видавництво МДПУ, 2006.
- 32.Корчагіна С. Г. «Генезис, види и прояви самотності» - М.: Московській психолого-соціальний інститут, 2005, - 196 с.
- 33.Крутецкий В.А. Психологія. - М .: Просвещение, 1986.
- 34.Лебедева Н.М., Иванова Е.А. — «Путешествие в Гештальт. Теория и практика» 400 с. – 2015
- 35.Леонтьев Н.А. Формування особистості / Психологія особистості. Тексти. - М .: МГУ, 1982.
- 36.Лисина М.И. Проблеми онтогенезу спілкування. - М., 1986.
- 37.Матєєв Д.А. Феномен самотності и проблема Порушення комунікації: монографія / Д.А. Матєєв. - Новосибірськ: 2012. - 183 с.
- 38.Мельников В.М., Ямпільський Л.Г. Введення в експериментальну психологію особистості. - М .: Просвещение. 1985.
- 39.Методика суб'єктивного відчуття самотності Д. Рассела і М. Фергюсона. Клініка клінічної психотерапії: веб-сайт. URL: <http://clinica.nsk.ru/info/testy/testy-diagnostics-lichnosti/metodika-subektivnogo-oshchushcheniya-odinochestva-d-rassela-i-m-fergyusona/> (дата звернення: 06.12.2020)

40. Міжособистісне сприйняття в групі / Под ред. Г.М. Андрєєвої, А.І. Донцова. - М.: МГУ, 1981. - 295 с.
41. Міюсковіч Бен. Самотність: міждисциплінарний підхід. - М., 1990..
42. Нарцисизм більше не вважається психічним розладом. Татар-інформ: веб-сайт. URL: <https://www.tatar-inform.ru/news/health/30-11-2010/nartsissizm-bolshe-ne-schitaetsya-psihičeskim-rasstroystvom-5129312> (дата звернення: 06.12.2020)
43. Нарцисизм і нарциссические розлади. Журнал Практичної Психології та психоаналізу: веб-сайт. URL: <https://psyjournal.ru/articles/narcissizm-i-narcissicheskie-rasstroystva> (дата звернення: 06.12.2020)
44. Нарцисизм. Словники онлайн: веб-сайт. URL: https://slovaronline.com/browse/482163c9-73e5-3ea8-a1d7-93d84ae202cb/%D0%BD%D0%B0%D1%80%D1%86%D0%B8%D1%81%D1%81%D0%B8%D0%B7%D0%BC?show_all=1 (дата звернення: 06.12.2020)
45. Немов Р.С. Психологія: У 3 книгах. - Кн. 3: Психодіагностика. - М.: ВЛАДОС, 1998. - 623 с.
46. Пантілеев С.Р. Будова самоставлення як емоційно-оцінної системи. - М., 1988.
47. Панферов В.Н. Психологія спілкування // Питання філософії. - 1972. - № 7.
48. Перлз Ф. Практика гештальт-терапії / Пер. Папуш М. П. - Москва, 2005. Конфлюенція
49. Перлз Ф., Гудмен П. Теорія гештальттерапії. - М.: Інститут загальногуманітарних досліджень, 2001. - 384 с.
50. Петровський А.В., Шалінський В.В. Соціальна психологія колективу. - М., 1978.
51. Погляд гештальт-терапії на нарцисизм. Віталій Елєсєєв: веб-сайт. URL: <https://vitaliyeliseev.com/program-materials/gestalt/gestalttherapy-narcissism/> (дата Звернення: 06.12.2020)
52. Погодін І.А., Оліфірович Н.І. Нарцисизм: феноменологія, діагностика, психологічна допомога / І.А. Погодін, Н.І. Оліфірович // Вікова і педагогічна психологія: зб. наукових праць. - Випуск 7. - Белорус. держ. пед. ун-т ім. М. Танка; сост. і науч. ред. О.В. Біланівське. - Мінськ, 2007-С. 303-309
53. Практична психодіагностика / під ред. Д.Я. Райгородського. - Самара, 1998..
54. Прихожан М.М. Проблема підліткової кризи / Психологічна наука і освіта. - 1997. - № 1. - С.82-87.

55. Психологічний словник «Самотність». Слово онлайн: веб-сайт. URL: <https://slovaronline.com/browse/17a0ec5a-c331-3cf5-91f5-4ab4e4eca975/%D0%BE%D0%B4%D0%B8%D0%BD%D0%BE%D1%87%D0%B5%D1%81%D1%82%D0%B2%D0%BE> (дата звернення: 06.12.2020)
56. Психологічний словник. - Київ: Радянська школа, 1982
57. Психологічні тести / Упоряд Е.Р. Ахмеджанов. - М.: Светотон, 1995. - 320.
58. Психологія особистості. Тести / під ред. Гіппенрейтер. - М.: МГУ, 1982. - 288 с.
59. Рассел Д. Вимірювання самотності. - М., 1990..
60. Реан А.А. Коломінський Я.Л. Соціальна педагогічна психологія. - СПб: Пітер Ком, 1999. - 416 с.
61. Рогов Є.І. Настільна книга практичного психолога в освіті. - М.: ВДАДОС, 1995. - 529 с.
62. Роджерс К. клієнтоцентрована терапія. «Рефл-бук», «Векслер», 1997.
63. Рубінштейн С.С. Проблеми загальної психології. - М.: Педагогіка, 1976.
64. Садлер У.А., Джонсон Т. Б. Від самотності - до аномії // Лабіринти самотності (сост., Заг. Ред. і предисл. Покровський Н. Є.) М., 1989
65. Сандлер Вільям А., Джонсон Томас Б. Від самотності до аномії. - М., 1990..
66. Символічний інтеракціонізм Дж. Міда, ч. Кулі, м Блумера. Студфайл: веб-сайт. URL: <https://studfile.net/preview/2652447/page:3> / (дата звернення: 06.12.2020)
67. Столін В.В. Проблема самосвідомості особистості з позиції теорії діяльності О.М. Леонтьєва. - М., 1983.
68. Столярєнко Л.Д. Основи психології. - Ростов-на-Дону, 1997..
69. Теорія лібідо і нарцисизму. Магістр: веб-сайт. URL: <http://www.magister.msk.ru/library/philos/freud/freud227.htm> (дата звернення: 06.12.2020)
70. Тест на нарцисизм. Екстримал психик: веб-сайт. URL: <https://experimental-psychic.ru/test-na-narcissizm/> (дата звернення: 06.12.2020)
71. Тест оцінки нарцисизму. Психологічна діагностика: веб-сайт. URL: <https://sites.google.com/site/test300m/nrz> (дата звернення: 06.12.2020)
72. Фельдштейн Д.І. Психологічні аспекти вивчення сучасного підлітка / Питання психології. - 1983. - № 1. - С. 33-41.
73. Фрейд З. Вступ до нарцисизма. - 1914 р.
74. Фрейд З. Основний інстинкт. М.: Олімп; ТОВ «Видавництво АСТ-ЛТД», 1997.

- 75.Фрейд З. Психологія несвідомого. - М.: Просвещение, 1990..
- 76.Фромм Е. Душа людини, її здатність до добра і зла. М.: Республіка, 1992.
- 77.Фромм Е. Мистецтво кохання. М., 1995
- 78.Харм Сіменс «Нарцисизм». Майстерня гештальта: веб-сайт. URL: www.gestalt.sp.ru/materials/gestalt_articles/id43/ (дата звернення: 06.12.2020)
- 79.Холмс Д. Нарцисизм. М.: ТОВ «Видавництво Проспект», 2002..
- 80.Шварц-Салант Н. Нарцисизм і трансформація особистості: Психологія нарциссических розладів особистості / Перекл. з англ. В. Мершавкі. М.: Незалежна фірма «Клас», 2007.
- 81.Шорохова Є.В., Бобнев МІ. Психологічні проблеми соціальної регуляції поведінки. - М., 1976.
- 82.Якобсон. М. Спілкування людей як соціально-психологічна проблема. - М., 1973.
- 83.Я-концепція в роботах зарубіжних дослідників. Скі-артикль: веб-сайт. URL: <http://sci-article.ru/stat.php?i=1518789148#>(дата звернення: 06.12.2020)
- 84.Ялом І. Екзистенціальна психотерапія М., 2000.
- 85.James, W. The Principles of Psychology, 2 volumes in 1. New York: Dover Publications. 1950.
- 86.Latner, Joel. PhD, "The Theory of Gestalt Therapy". in Nevis, Edwin C., PhD, Ed: Gestalt Therapy Perspectives and Applications. Gestalt Institute of Cleveland (GIC) Press, 1992
- 87.Leavy S.A. Against «narcissism» // Psychoanalysis & Contemporary Thought. 1996. Vol. 19 (3). P.403-424.
- 88.Kernberg, O.F. *Borderline conditions and pathological narcissism..* New York: Aronson. P.1975.
89. Rosenberg M .. Self-esteem scale / In J. P. Robinson & P. R Shaver (Eds.), Measures of social psychological attitudes. PP. 98-101.
- 90.Stake Jayne E. Development and Validation of the Six-Factor Self-Concept Scale for Adults // Educational and Psychological Measurement. 1994. Vol. 54 (1). PP. 56-72.
- 91.Tagiuri R. Perceptual sociometry // Moreno Y.L. Sociometry Reader. - New York, 1960